

สวยสุด “เต่าน้ำจืดไทย”

สุวรรณดี ขวัญเมือง สุชาติ ไกรสุรสิทธิ์
ณัฐชพงศ์ เพชรฤทธิ์ และวิฑารณ์ เจียมตน
ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดสตูล
Suwandeek@hotmail.com

วันนี้จะนำความรู้เรื่อง ความสวย ความงาม และความน่ารักของเต่าน้ำจืดไทย มามอบให้กับท่านผู้อ่านที่รักกันนะคะ เพราะดูจากหัวข้อเรื่องแล้ว ทำให้คลายความเครียด คลายความวิตกกังวลจากเรื่องราวอันน่ากลั้วเหียน อาเจียน เวียนหัวลงไปได้บ้าง ละสายตาจากงานที่อยู่ตรงหน้าประมาณสิบห้านาที มาอ่านเรื่องสวยสุด “เต่าน้ำจืดไทย” รับรองได้ เมื่ออ่านจบ จะมีความสุขขึ้นมาทันที แต่เมื่อหันไปเห็นงานที่ยังกองอยู่บนโต๊ะ ยังไม่ได้ส่ง ยังไม่ได้ทำ เครียดเหมือนเดิม ! ช่วยไม่ได้นะคะ เพราะไม่รีบทำเองนี่ แต่ไม่เป็นไรค่ะ อย่าท้อแท้ ผู้เขียนขอส่งกำลังใจให้กับทุกคนเลยคะ สวยสุด “เต่าน้ำจืดไทย” คงหนีไม่พ้นเต่าลายดินเป็ด หรือที่เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า เต่าหัวแดง เออ...ฟังชื่อแล้ว ก็แปลคดีนะ ชื่ออื่นตั้งมากมาย ทำไมต้องตั้งชื่อว่า เต่าลายดินเป็ด หรือ เต่าหัวแดง ก็ตอบได้ไม่ยากเลย เห็นอย่างไร ก็ตั้งชื่ออย่างนั้นละ

มาเข้าวิชาการกันสักนิดนะคะ เต่าลายดินเป็ดมีชื่อสามัญว่า Painted Terrapin , Saw-jawed Terrapin มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Callagur borneoensis* ซึ่งเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พุทธศักราช 2535 และอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งชนิดพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora) หรือที่เรียกย่อๆ ว่า CITES จัดอยู่ในบัญชีหมายเลข 2 (Appendix II) ซึ่งหมายถึง เป็นชนิดพันธุ์ของสัตว์ป่าและพืชป่าที่ยังไม่ถึงกับใกล้จะสูญพันธุ์ จึงยังอนุญาตให้ค้าได้ แต่ต้องมีการควบคุมไม่ให้เกิดความเสียหาย หรือลดปริมาณลงอย่างรวดเร็วจนใกล้จะสูญพันธุ์ โดยประเทศที่จะส่งออก ต้องออกหนังสืออนุญาต ให้ส่งออกและรับรองว่าการส่งออกแต่ละครั้งจะไม่กระทบกระเทือนต่อการดำรงอยู่ของชนิดพันธุ์นั้นในธรรมชาติ เต่าลายดินเป็ดเป็นเต่าที่มีสีสันสวยงาม หากส่งเข้าประกวดคงไม่พลาดรางวัลที่ 1 แน่ ๆ ทั้งประเภทความสวยงาม และประเภทความคิด แหม...

คิดมาได้ยังไงนะ ที่มีหัวสีแดงแจ๊ดขนาดนั้น ไม่มีใครเหมือนและไม่เหมือนใครเลยจริงๆ ขนาดโตเต็มที่ กระจกหลังมีความยาวประมาณ 60 เซนติเมตร กระจกหลังมีสีครีม หรือสีน้ำตาลอ่อน มีลายสีดำตามยาว บริเวณกระจกหลัง 3 เส้น ตัดกับกระจกหลังที่มีสีครีมหรือสีน้ำตาลอ่อน ทำให้ลายสีดำดูเด่นขึ้น ลักษณะของ ลายดำ จะคล้ายรอยตีนเป็ด เป็ดที่ร้องคังก้าบ ๆ นี้แหละค่ะ หรือบางท่านบอกว่า แหม... ไม่สุภาพเลยชื่อ ลาย ตีนเป็ด น่าจะเรียกแบบสุภาพ ๆ ว่าเต่าลายเท้าเป็ดดีกว่า แต่ผู้เขียนขอบอกเลยว่าชื่อเต่าลายตีนเป็ดนี้แหละ เหมาะสมและเป็นกันเองที่สุดแล้ว ฟังชื่อทำให้รู้สึกถึงความเป็นไทยแท้แต่โบราณ ไม่อ้อมค้อม และแฝงไว้ด้วยความจริงใจ สามารถเข้าใจได้ลึกซึ้งถึงความหมายเป็นที่สุด เต่าลายตีนเป็ดนอกจากจะมีลายตีนเป็ดบนกระจก หลังแล้ว ยังมีหัวสีแดงอีกต่างหาก แต่ส่วนหัวที่มีสีแดง จะพบได้เฉพาะในเพศผู้เท่านั้นนะคะ ยิ่งในช่วงผสม พันธุ์ หัวสีแดงแจ๊ด สดใส โดดเด่น โข่วให้เพศเมียได้คลั่งไคล้ หลงใหลจนหัวปัก หัวป่า ตัวไหนหัวแดงมาก สาวๆ ก็รุ่มล่อมหน้าล่อมหลังกันตรึมเลย เปรียบเสมือนกับคาราหูนุ่ม หล่อ นุ่มละ จะเยื้องย่างไปไหน สาวๆ ก็รุ่ม ตอม ตามไปกรี๊ด...ขอตายเซ็นต้อยู่เป็นประจำ เพราะฉะนั้น หัวแดงมากเท่าไร เพศเมื่อก็ยิ่งรักยิ่งหลงมากเท่านั้น ละ ส่วนเพศเมียหัวมีสีน้ำตาล กระจกทองสีขาหรือสีครีม เมื่อโตเต็มวัย เต่าลายตีนเป็ดเพศเมีย จะมีขนาดใหญ่ กว่าเพศผู้ กระจกหลังของเต่าลายตีนเป็ดจะโค้งและนูนสูง ไม่เหมือนเต่ากระอันกระจกหลังจะแบนราบ ไม่ โค้งมาก เล็บเท้ายาว แหวม สำหรับคุ้ยทรายเวลาขึ้นวางไข่ เต่าเพศผู้หางจะยาวกว่าเพศเมีย เพราะใช้สำหรับช่วย ในการผสมพันธุ์ เมื่อเต่ามีอายุ 3 ปี ขึ้นไป สามารถแยกเพศได้จากลักษณะภายนอก แต่ช่วงเล็ก ๆ จะแยกความ แตกต่างระหว่างเพศได้ยาก ลักษณะเท้าจะมีพังผืด เชื่อมเป็นแผ่นคล้ายใบพาย ซึ่งจะช่วยให้เต่าว่ายน้ำได้ดี เต่าลาย ตีนเป็ด อาศัยอยู่ในน้ำเกือบตลอดเวลา ยกเว้นช่วงวางไข่ หรือ ขึ้นมาฝั่งแดดเป็นครั้งคราว มักอาศัยอยู่บริเวณใน คลองน้ำจืดจนไปถึงน้ำกร่อยแถบปากแม่น้ำ ในประเทศไทยพบที่จังหวัดนครราชสีมา บัตธานี ทะเลสาบสงขลา จังหวัดสงขลา จังหวัดระนอง บริเวณปากแม่น้ำปากจั่น แต่ปัจจุบันในประเทศไทยพบเฉพาะแค่คลองละงู อำเภอ ละงู จังหวัดสตูลเท่านั้น ในต่างประเทศพบที่ มาเลเซีย, บรูไน และอินโดนีเซีย เต่าลายตีนเป็ด กินอาหารได้ หลายชนิด ทั้งพืชผักต่างๆ เนื้อปลาสดและสามารถฝึกให้กินอาหารเม็ดได้

สำหรับการผสมพันธุ์วางไข่ เต่าลายตีนเป็ดจะมีการผสมพันธุ์กันตั้งแต่เดือนตุลาคม จะผสมพันธุ์กันในน้ำ โดยเต่าเพศผู้จะคลอเคลียเต่าเพศเมีย ใช้หัวไช้รูดตามตัวและอวัยวะสืบพันธุ์เพศเมีย และใช้ขาขึ้นเกาะบนขอบกระดองหลังของเพศเมีย หลังจากนั้นเพศผู้จะใช้ปลายหางเข้าประกบได้หางเพศเมีย เพื่อสอดอวัยวะเพศเข้าผสมพันธุ์ ใช้เวลาประมาณ 5 นาที จึงแยกออกจากกัน หลังจากผสมพันธุ์ประมาณ 20-30 วัน แม่เต่าจะเริ่มขึ้นมาสำรวจหาทรายเพื่อหาแหล่งวางไข่ เต่าลายตีนเป็ดวางไข่ปีละ 1 ครั้ง ส่วนใหญ่พบว่าจะขึ้นมาสำรวจหาทรายตอนบรรยากาศเงียบสงบ ไม่มีเสียงรบกวนจะเป็นกลางคืนมากกว่ากลางวัน โดยแม่เต่าจะเดินไปรอบๆ หาทรายและขุดหลุมวางไข่ บางหลุมไม่วางไข่ซึ่งเรียกว่า หลุมหลอก หลุมหลอกจะไม่มีกรกลบหลุม ต่างจากเต่ากระดาน ไม่ว่าหลุมหลอก หลุมจริง กลบอย่างดีเลย ต่อเมื่อมีการวางไข่จริงๆ แม่เต่าจะเลือกวางไข่ในคืนที่ฝนไม่ตก อากาศค่อนข้างเย็น เงียบสงบ ตั้งแต่เวลา 18.00 -04.00 น. โดยแม่เต่าจะขุดหลุมลึกประมาณ 20 เซนติเมตร วางไข่ประมาณ 5-15 ฟอง ไข่มีรูปร่างยาวรี ผิวเรียบ สีขาวขุ่น คล้ายไข่เป็ด ไข่ที่ออกมาใหม่ ๆ เปลือกไข่จะบางนึ่ม เมื่อโดนอากาศเปลือกไข่จะค่อย ๆ แข็งขึ้น มีน้ำหนักเฉลี่ยประมาณ 50 กรัม ความกว้างประมาณ 4 เซนติเมตร ความยาวประมาณ 6 เซนติเมตร เมื่อวางไข่เสร็จจะรีบกลบหลุมและคลานลงน้ำทันที การวางไข่ของเต่าลายตีนเป็ด จะใช้เวลาอย่างรวดเร็วและไม่ค่อยพิถีพิถันมากนัก เพราะหลุมไข่ค่อนข้างตื้น และใช้เวลากลบหลุมไม่นาน ไม่เหมือนเต่ากระดาน ลีลามากมาย ใช้เวลานานกว่าจะขุดหลุมเสร็จ เนื่องจากหลุมไข่ของเต่ากระดาน ค่อนข้างลึก จึงต้องใช้เวลาในการขุดนาน และการกลบหลุมไข่ก็ใช้เวลานาน ซึ่งบางหลุมลึกมากถึง 50 เซนติเมตร

หลังจากวางไข่ประมาณ 90 วัน ลูกเต่าจะเริ่มฟักเป็นตัว โดยลูกเต่าจะใช้ปากกัดเปลือกไข่ ให้เปลือกไข่แตก แล้วใช้ขาหน้าค่อย ๆ ฉีกเปลือกไข่ออก แล้วคลานออกจากเปลือกไข่ โดยใช้ขาหลังดันเปลือกไข่ให้หลุดออกไป จากนั้นก็จะคุ้ยทราย แล้วค่อย ๆ คลานขึ้นจากหลุม มาอยู่บนพื้นทราย รีบคลานลงน้ำทันที ซึ่งเป็นพฤติกรรมของลูกเต่าน้ำจืดทุกชนิด เมื่อฟักออกจากไข่ ก็จะรีบคลานลงน้ำทันที เพื่อป้องกันการถูกทำร้ายจากสัตว์อื่น ๆ เช่น มด แมลง งู โดยลูกเต่าจะมีสัญชาตญาณคือ จะคลานลงพื้นที่ที่อยู่ต่ำกว่า จะไม่พบลูกเต่าที่

กลานขึ้นไปบนพื้นที่สูงเลย ฉลาดซะจริงนะ เจ้าเต่าน้อย รู้จักเอาตัวรอด ตั้งแต่อ่อนแต่อกเลยเชียว ลูกเต่าที่ฟักออกมาใหม่ ๆ จะมีถุงไข่แดงสีเหลืองอ่อนขนาดใหญ่ หนุนออกมาอยู่ระหว่างกระดูกท้อง ช่วงนี้ลูกเต่ายังไม่กินอาหาร หลังจากฟักออกเป็นตัวประมาณ 5-8 วัน ถุงไข่แดงจะค่อย ๆ เล็กลงและยุบหายไป จึงให้ผักต่าง ๆ เป็นอาหาร เช่น ผักบุ้ง ผักตำลึง ผักกาด ฯลฯ

ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดสตูล สามารถเพาะพันธุ์ลูกเต่าลายดินเบ็ดได้ปีละประมาณ 200 ตัว และในปีต่อไป จะสามารถเพาะพันธุ์ได้มากขึ้น เนื่องจาก พ่อแม่พันธุ์มีจำนวนมากขึ้น ลูกเต่าส่วนหนึ่งจะปล่อยคืนสู่คลองละงู เพื่อฟื้นฟูความสมบูรณ์ และเพื่อการอนุรักษ์ให้เต่าลายดินเบ็ด อยู่คู่คลองละงู ไว้ให้ลูกหลานได้เห็น และนี่ก็เป็นอีกหนึ่งความภาคภูมิใจของชาวจังหวัดสตูล ที่สามารถอนุรักษ์เต่าให้อยู่คู่คลองละงู จังหวัดสตูล ได้สำเร็จ

